

Секція Право	
УДК 347	
Дата першого надходження статті до видання	2026-02-02
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-02-12
Дата публікації/оприлюднення	2026-02-22

Співвідношення права соціального забезпечення з трудовим та адміністративним правом

Леонід Остапенко

доктор юридичних наук, професор кафедри цивільного права та процесу
Інституту права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»

Арсен Нємцев

здобувач першого освітньо-кваліфікаційного
рівня вищої освіти, спеціальність 081 Право
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»
ORCID: 0009-0001-8933-7296

Назар Мокрицький

здобувач першого освітньо-кваліфікаційного
рівня вищої освіти, спеціальність 081 Право
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»

Богдана Кузьмінець

здобувачка першого освітньо-кваліфікаційного
рівня вищої освіти, спеціальність 081 Право
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»

Анотація. Актуальним сьогодні є правове регулювання суспільних відносин у сфері соціального захисту, що в умовах воєнного стану набуває особливого значення для збереження стабільності держави. Стаття висвітлює проблему розмежування та взаємодії права соціального забезпечення з трудовим та адміністративним правом у контексті сучасних викликів. Наше бачення ґрунтується на тому, що право соціального забезпечення трансформується з допоміжного інституту в самостійну фундаментальну галузь, яка потребує чіткої доктринальної ідентифікації. Аналіз конституційних норм дозволяє стверджувати, що соціальні права є основою правового статусу особи, а їх реалізація безпосередньо залежить від злагодженості міжгалузевих зв'язків.

У статті обґрунтовується необхідність гармонізації вітчизняного законодавства із стандартами Європейського Союзу та Конвенціями Міжнародної організації праці. Методами дослідження були обрані системно-структурний аналіз, порівняльно-правовий метод та метод дедукції, що дозволило комплексно розглянути архітектуру соціальних гарантій. Ми переконані, що ефективність соціальної політики детермінується не лише обсягом бюджетних асигнувань, а й якістю правового інструментарію, що застосовується у трудовим та адміністративних правовідносинах. Особливий акцент зроблено на динаміці страхового стажу та адміністративних процедурах надання соціальних послуг у децентралізованій моделі управління.

У статті аналізується специфіка правового статусу мобілізованих працівників, ветеранів війни та внутрішньо переміщених осіб, що вимагає синергії норм КЗпП України та спеціального соціального законодавства. Автори статті вважають, що сучасна цифровізація соціальної сфери, хоч і підвищує доступність послуг, створює ризики «цифрового розриву», які потребують адміністративно-правового запобігання. Встановлено, що судова практика, зокрема рішення Верховного Суду, відіграє роль корекційного механізму, що забезпечує справедливий баланс між інтересами держави та соціальними потребами громадян у кризові періоди.

У роботі зроблено висновок, що право соціального забезпечення перебуває у стані «адміністративізації», де управлінські процедури стають формою реалізації матеріальних прав. Особлива увага приділяється поняттям «соціальна згуртованість» та «соціальна справедливість», які в умовах агресії РФ стають юридичними цілями законотворчості. Встановлено доцільність кодифікації соціального законодавства через ухвалення Кодексу соціального забезпечення України для усунення численних колізій. Автори пропонують власні пропозиції щодо вдосконалення механізмів судового захисту соціальних прав через посилення процесуальних гарантій в адміністративному судочинстві.

Ключові слова: право соціального забезпечення, трудове право, адміністративне право, соціальний захист.

The Relationship Between Social Security Law and Labor Law and Administrative Law

Leonid Ostapenko

Doctor of Law, Professor,

Professor of the Department of Civil Law and Procedure

Educational and Scientific Institute of Law, Psychology and Innovative Education

Lviv Polytechnic National University

Arsen Niemtsev

First-Cycle Higher Education Student,

Specialty 081 Law

Educational and Scientific Institute of Law, Psychology and Innovative Education

Lviv Polytechnic National University

ORCID: 0009-0001-8933-7296

Nazar Mokrytskyi

First-Cycle Higher Education Student,

Specialty 081 Law

Educational and Scientific Institute of Law, Psychology and Innovative Education
Lviv Polytechnic National University

Bohdana Kuzminets

First-Cycle Higher Education Student,
Specialty 081 Law

Educational and Scientific Institute of Law, Psychology and Innovative Education
Lviv Polytechnic National University

Annotation. The legal regulation of social relations in the field of social protection is currently of particular relevance, especially under conditions of martial law, when it becomes crucial for maintaining the stability of the state. The article highlights the problem of delimitation and interaction between social security law and labor law and administrative law in the context of contemporary challenges. Our approach is based on the premise that social security law is transforming from an auxiliary institution into an independent and fundamental branch of law that requires clear doctrinal identification. The analysis of constitutional provisions allows us to assert that social rights constitute the foundation of the legal status of an individual, and their realization directly depends on the coherence of intersectoral legal connections.

The article substantiates the necessity of harmonizing national legislation with the standards of the European Union and the conventions of the International Labour Organization. The research methods employed include system-structural analysis, the comparative legal method, and the method of deduction, which made it possible to comprehensively examine the architecture of social guarantees. We are convinced that the effectiveness of social policy is determined not only by the volume of budgetary allocations but also by the quality of the legal instruments applied within labor and administrative legal relations. Particular emphasis is placed on the dynamics of insurance record (qualifying insurance period) and on administrative procedures for the provision of social services within a decentralized model of governance.

The article analyzes the specific features of the legal status of mobilized employees, war veterans, and internally displaced persons, which requires the synergy of the norms of the Labor Code of Ukraine and special social legislation. The authors argue that the modern digitalization of the social sphere, although it increases the accessibility of services, creates risks of a “digital divide” that require administrative and legal prevention. It has been established that judicial practice, particularly the decisions of the Supreme Court, plays the role of a corrective mechanism ensuring a fair balance between the interests of the state and the social needs of citizens during periods of crisis.

The study concludes that social security law is in a state of “administrativization,” where managerial procedures become a form of implementation of substantive rights. Special attention is given to the concepts of “social cohesion” and “social justice,” which, under the conditions of the aggression of the Russian Federation, become legal objectives of lawmaking. The expediency of codifying social legislation through the adoption of the Social Security Code of Ukraine in order to eliminate numerous legal conflicts has been established. The authors propose their own recommendations for improving the mechanisms of judicial protection of social rights through strengthening procedural guarantees in administrative proceedings.

Keywords: social security law, labor law, administrative law, social protection.

Вступ

Постановка проблеми. Трансформація України в сучасну соціальну та правову державу вимагає створення стійкої системи захисту вразливих верств населення, що

стає життєво необхідним в умовах повномасштабної збройної агресії. Сьогодні спостерігається складна динаміка взаємодії різних галузей права, де межі між соціальним забезпеченням, трудовими відносинами та адміністративним управлінням стають дедалі прозорішими. Це породжує низку теоретичних та практичних проблем, пов'язаних із дублюванням норм, виникненням правових лакун та складністю правозастосування.

Необхідність дослідження співвідношення цих галузей обумовлена також активним процесом європейської інтеграції України, що вимагає імплементації стандартів «належного врядування» та принципів Європейської соціальної хартії. Сучасні реалії диктують нові вимоги до оперативності та адресності соціальної допомоги, що неможливо без чіткого визначення ролі адміністративних органів та процедур. Водночас, цифровізація трудових і соціальних відносин вносить суттєві корективи у традиційні механізми фіксації стажу та нарахування виплат, створюючи нові виклики для юридичної науки.

Отже, проблема полягає у відсутності єдиного концептуального підходу до міжгалузевої координації, що призводить до неефективності окремих соціальних програм та порушення прав громадян. Вивчення зв'язків права соціального забезпечення з суміжними галузями дозволить не лише глибше зрозуміти природу соціальних прав, а й напрацювати практичні рекомендації для законотворчої діяльності. Актуальність цієї проблематики підсилюється потребою у забезпеченні соціальної справедливості як фундаментальної цінності українського суспільства в період війни та повоєнної відбудови.

Аналіз досліджень проблеми. Питанням співвідношення права соціального забезпечення з іншими галузями у своїх наукових працях висвітлювали такі українські вчені, автори як Є. М. Бойко, яка досліджувала правозабезпечувальні відносини в системі права, та А. О. Панченко, яка зосередила увагу на термінологічній диференціації захисту та забезпечення. Вагомий внесок у розробку нормативно-правового фундаменту соціальної сфери внесли О. Хитра та Т. Бекерська, аналізуючи ієрархію актів та роль міжнародних договорів.

Теоретичні засади соціальних гарантій та їх трудовий аспект вивчали Н. В. Хортюк та Н. В. Сорочан, а адміністративні механізми регулювання детально описані у працях М. Кропивницького та Л. В. Котової. Проблематика соціального захисту мобілізованих працівників у порівняльному аспекті знайшла відображення у дослідженнях Д. І. Дячка, тоді як питання цифровізації та захисту прав у нових формах зайнятості розкривали Д. С. Вельможна та Г. А. Трунова. Судовий захист соціальних інтересів став об'єктом аналізу В. В. Рябченка, О. М. Шевчука та А. О. Антонюка.

Попри значну кількість публікацій, динамічний характер змін у законодавстві та специфіка воєнного стану потребують подальшого оновлення наукових поглядів. Більшість існуючих розвідок фокусуються на окремих аспектах галузей, тоді як комплексний аналіз їхнього симбіозу в умовах сучасної України залишається відкритим для дискусій. Це актуалізує потребу у синтезі напрацювань зазначених авторів для формування цілісної картини міжгалузевої взаємодії.

Метою дослідження є комплексний аналіз співвідношення права соціального забезпечення з трудовим та адміністративним правом, виявлення точок їхнього перетину, суперечностей та обґрунтування шляхів вдосконалення правового регулювання соціальних відносин в умовах воєнного стану та євроінтеграції України.

Результати

Сучасний етап розвитку української державності детермінує гостру потребу у глибокому переосмисленні архітектури національної системи права. Україна, згідно з імперативними положеннями Конституції України [1], проголошена соціальною та

правовою державою. Цей статус покладає на неї позитивний обов'язок щодо формування дієвих механізмів захисту кожного громадянина. У цьому контексті право соціального забезпечення виступає фундаментальним інструментом реалізації соціальної функції держави, займаючи унікальне місце у системі правового регулювання [2].

На нашу думку, право соціального забезпечення сьогодні слід розглядати як цілісну систему гарантій. Основоположним фундаментом для цієї галузі є стаття 46 Конституції України [1], яка закріплює право громадян на соціальний захист у разі втрати працездатності чи годувальника. Ці конституційні приписи виконують роль «правового камертона», трансформуючи задекларовані права у реальні матеріальні блага.

Як зазначає Є. М. Бойко, право соціального забезпечення перебуває у стані постійної взаємодії з конституційним правом, яке визначає його генетичні засади та функції [2, с. 68].

Проблематика термінологічної визначеності залишається предметом гострих наукових дискусій. Як справедливо зауважує А. О. Панченко, у науковому обігу часто спостерігається підміна понять «соціальний захист» та «соціальне забезпечення» [3, с. 475].

Аналізуючи досвід англomовних джерел, дослідниця вказує, що термін «social protection» є ширшим і охоплює стратегії превенції бідності [3, с. 476]. Соціальне забезпечення є інституціоналізованою формою реалізації захисту через передачу пенсій та допомог. У широкому сенсі, як підкреслюють О. Хитра та Т. Бекерська, держава здійснює регулювання цієї сфери через складну ієрархію актів, де особливе місце посідають міжнародні договори [4, с. 4]. Зокрема, Закон України «Про міжнародні договори України» [5] відносить ратифіковані конвенції до національного законодавства. Аналогічно, Конвенція МОП № 102 «Про мінімальні норми соціального забезпечення» [6] встановлює стандарти, яким повинно відповідати вітчизняне право соціального забезпечення.

Важливим аспектом нашого дослідження є деконструкція поняття «соціальні гарантії». Н. В. Хортюк пропонує розрізняти два підходи: широкий (умови реалізації прав) та звужений (обов'язок держави щодо виплат не нижче прожиткового мінімуму) [7, с. 17].

Держава, згідно із Законом України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» [8], закріплює мінімальні розміри оплат та виплат.

На нашу думку, євроінтеграційний вектор України вимагає якісної адаптації стандартів. Соціальна держава виправдовує своє призначення лише за умови, що конституційні права є правами прямої дії. Як вказує О. Хитра, у перші роки незалежності закони часто суперечили один одному, що вимагало системної реформи [4, с. 5].

Сьогодні ж ми спостерігаємо посилення ролі міжнародних стандартів, таких як Європейська соціальна хартія [9].

Аналіз наукових праць дозволяє нам констатувати тенденцію до «адміністративізації» соціальних відносин. М. Кропивницький зауважує, що механізм регулювання у цій сфері включає специфічну систему управлінського впливу [10, с. 54]. Адміністративне право надає цим відносинам організаційного змісту через діяльність уповноважених суб'єктів.

Варто також звернути увагу на вплив реформи децентралізації. Л. В. Котова підкреслює, що передача повноважень громадам наблизила послуги до людини [11, с. 23]. Децентралізована модель є ефективнішою, оскільки дозволяє швидше виявляти осіб у складних життєвих обставинах.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [12] чітко розмежовує власні та делеговані повноваження органів на місцях. Сучасне розуміння предмета галузі повинно включати категорію «соціальної згуртованості». Як вказує А. О. Панченко, це доктрина сталого розвитку, спрямована на інтеграцію всіх груп населення [3, с. 477].

В умовах масової міграції через бойові дії, згуртованість стає юридичною ціллю. Наприклад, Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [13] виступає механізмом такої інтеграції.

Досліджуючи системні зв'язки, ми бачимо, що право соціального забезпечення регулює майнові відносини, що зближує його з цивільним правом. Проте ці відносини мають владний характер через участь держави.

Як зазначає Б. І. Сташків, фінансово-процесуальні норми регулюють порядок формування бюджетів фондів, що є критичним в умовах дефіциту коштів [4, с. 8]. Пріоритетність соціальних виплат має бути гарантована Бюджетним кодексом України [14].

Ми переконані, що ефективне забезпечення неможливе без усунення колізій. Т. З. Гарасимів обґрунтовує доцільність ухвалення Кодексу про соціальне забезпечення для уніфікації принципів [4, с. 7]. Наприклад, пільги для ветеранів війни, закріплені Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [15], потребують єдиного механізму реалізації, що виключить суб'єктивізм чиновників.

Право соціального забезпечення базується на принципі недискримінації. Стаття 24 Конституції України [1] забороняє будь-які обмеження. Водночас, диференціація для потерпілих від Чорнобильської катастрофи згідно із Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» [16] є заходом соціальної справедливості.

Ми доходимо твердження, що галузь поступово відходить від радянської моделі «опікунства». Цей процес вимагає оновлення норм та правосвідомості. Взаємодія з адміністративним та трудовим правом у цьому процесі стає дедалі щільнішою, створюючи комплексне регулятивне середовище.

Трудове право та право соціального забезпечення мають нерозривне доктринальне коріння. Тривалий час соціальне забезпечення працівників розглядалося як складова частина трудового договору. Проте сьогодні ці галузі є самостійними, зберігаючи численні точки перетину у питаннях страхування та безпеки праці [2, с. 69]. Трудові відносини є «материнським» середовищем для формування соціальних прав працівника.

Центральною поєднувальною категорією є «страховий стаж» та як зазначає Н. В. Сорочан, зміна терміна «трудова стаж» на «страховий стаж» відображає перехід до ринкових відносин [17, с. 260]. Це посилює відповідальність працівника, але вимагає від держави контролю за легалізацією праці. Кодекс законів про працю України (далі – КЗпП України) [18] визначає трудовий статус, а страхові норми – обсяг майбутніх благ.

Трудові відносини залишаються основним джерелом наповнення фондів. Роботодавець, виконуючи обов'язки за нормами КЗпП України [18], одночасно виступає агентом системи страхування.

О. В. Кучер наголошує, що нагляд за дотриманням законодавства про працю включає і перевірку сплати внесків [19, с. 58]. Це підтверджує взаємозалежність галузей: без легальної праці неможливе стале соціальне забезпечення.

Особливого аналізу потребує захист мобілізованих працівників. Д. І. Дячок підкреслює, що мобілізація змінює правовий статус особи: вона залишається працівником, але набуває прав військовослужбовця [20, с. 129].

Тут проявляється синергія: трудове право захищає робоче місце через статтю 119 КЗпП України [18], а право соціального забезпечення – дохід родини через Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [21].

Ми дослідили міжнародний досвід, наведений Д. І. Дячком, зокрема досвід Швейцарії та Британії щодо спеціальних грантів для родин солдатів [20, с. 132]. Для України актуальним є впровадження гнучких моделей підтримки [20, с. 133].

Соціальна функція трудового права в умовах євроінтеграції вимагає гарантування гідної праці та безпеки [22, с. 192]. Концепція «Flexicurity» є оптимальним шляхом для реформування ринку [22, с. 196].

Важливим викликом є цифровізація. Д. С. Вельможна вказує на правовий вакуум у регулюванні праці осіб на цифрових платформах (Uber, Glovo) [23, с. 250]. Такі особи часто залишаються поза межами захисту, оскільки відносини маскуються під цивільні. Ми підтримуємо позицію про необхідність визнання таких відносин трудовими для доступу до соціальних прав [23, с. 251].

Слід звернути увагу на проблематику суміщення та сумісництва, яку аналізує П. Жулій. Ці категорії мають різну природу: суміщення відбувається в межах основного часу, а сумісництво – поза ним [24]. Це впливає на обчислення страхового виплат. Зокрема, стаж для сумісників зараховується лише за умови сплати ЄСВ з усіх місць праці згідно із Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [25].

На наш погляд, не можна оминати питання захисту поліцейських. С. І. Пташенко та І. В. Славінська зазначають, що їхні відносини мають високий ризик, що зумовлює розширений пакет гарантій [26, с. 114].

Закон України «Про Національну поліцію» [27] містить норми про грошове забезпечення та відпустки, що за своєю природою є трудовими, але мають глибокий соціально-захисний зміст. Це є прикладом міжгалузевої інтеграції.

Цифровізація (електронні трудові книжки) є позитивною, проте потребує захисту даних. Г. А. Трунова попереджає про ризики «цифрового розриву» для осіб старшого віку [28, с. 438]. Ми вважаємо, що мають зберігатися і традиційні форми взаємодії. Соціальний діалог є необхідним для балансу інтересів [22, с. 202]. Посилення ролі колективних договорів є перспективним напрямом [22, с. 203].

Ми також дослідили проблему дискримінації. Сучасне законодавство забороняє обмеження при наймі [22, с. 197]. Проте внутрішньо переміщені особи та ветерани стикаються з упередженнями. Держава має стимулювати роботодавців до їх найму. Це відповідає соціальній функції права та сприяє стабільності суспільства.

Співвідношення галузей проявляється і в заохоченнях. Н. В. Сорочан вказує на «позитивну дисциплінарну відповідальність», що включає преміювання за сумлінну працю [17, с. 261]. Ці виплати є формою матеріального стимулювання, що межує із соціальним забезпеченням. Це доводить, що межа між галузями є проникною.

Підсумовуючи, право соціального забезпечення та трудове право перебувають у симбіозі. Трудове право створює базу прав, а право соціального забезпечення гарантує їх реалізацію. Ключовим завданням є ухвалення Трудового кодексу, який би уніфікував ці гарантії [23, с. 251]. Людина праці повинна бути захищеною на всіх етапах життя.

Адміністративне право виступає організаційним каркасом соціальної сфери. Як зазначає М. Кропивницький, механізм адміністративно-правового регулювання – це система засобів для цілеспрямованого впливу на відносини [10, с. 54]. Без чітких процедур право на захист залишилося б лише декларацією. Адміністративний аспект проявляється через діяльність Пенсійного фонду та міністерств [10, с. 58].

Реформа децентралізації змінила логіку управління. Л. В. Котова зазначає, що децентралізована модель дозволяє враховувати індивідуальні потреби [11, с. 25]. Громади через територіальні центри надають адресну допомогу, що було б неможливо

при централізованому підході [11, с. 26]. Це посилює адміністративну спроможність місцевої влади у сфері соціального захисту.

Важливим компонентом є координація при евакуації. І. А. Мацелюх вказує на складність прийняття рішень військовими адміністраціями [29, с. 116]. Електронні реєстри евакуйованих, про які згадує автор, є критично важливими для безперервності захисту [29, с. 119]. Це демонструє використання адміністративних інструментів для реалізації соціальних прав у кризових умовах.

Судовий захист є найвищою гарантією законності. В. В. Рябенко наголошує, що адміністративне судочинство є останньою інстанцією у захисті прав [30, с. 160]. Кодекс адміністративного судочинства України [31] визначає порядок оскарження рішень органів. Незалежність судів є запобіжником від свавілля чиновників [30, с. 162].

Аналізуючи практику, О. М. Шевчук та А. О. Антонюк зазначають, що спори щодо грошового забезпечення військових є масовими. Суди часто стають на бік захисників у питаннях виплат 30 000 та 100 000 грн [32, с. 28]. Такі рішення відновлюють довіру до держави [32, с. 30]. Це яскравий приклад того, як судовий захист коригує недоліки адміністративного регулювання.

Верховний Суд у справі № 240/22910/22 наголосив на якості та передбачуваності закону [33]. Реформи мають базуватися на принципах соціальної справедливості [33]. Ми підтримуємо цей підхід. Будь-яке обмеження прав має бути пропорційним. Це положення є фундаментальним для нашого дослідження.

На наше переконання, цифровізація несе і ризики. Г. А. Трунова застерігає проти «алгоритмічного управління», що не враховує нюансів [28, с. 438]. Досвід кейсів «Robodebt» та «SyRI» має стати уроком для України [28, с. 439]. За кожним алгоритмом має бути «людський контроль» [28, с. 440]. Громадянин повинен мати право на пояснення логіки рішення.

Співвідношення з адміністративним правом проявляється і у фінансовому контролі. Кошти фондів є публічними ресурсами. Ми переконані, що прозорість їх розподілу впливає на національну безпеку [11]. Подолання корупції є пріоритетом. Адміністративні процедури мають бути максимально автоматизованими, але прозорими.

Інтеграція до ЄС вимагає координації систем. А. А. Пилипенко зазначає, що Регламент № 883/2004 гарантує збереження прав при переміщенні між країнами [34, с. 101]. Ми вважаємо, що для України це означає модернізацію баз даних [34, с. 102]. Це дозволить забезпечити права українських біженців за кордоном через міждержавну адміністративну співпрацю.

На наше переконання, критичний аналіз сучасної архітектури соціального законодавства дозволяє виокремити низку системних проблем.

По-перше, ми вбачаємо суттєву колізійність між нормами КЗпП України та спеціальними законами щодо захисту мобілізованих працівників. Практичні юридичні кейси свідчать, що роботодавці не завжди чітко розуміють межу між збереженням місця роботи та припиненням виплати середнього заробітку, що призводить до масових трудових спорів. Особливо гостро це стосується приватного сектору, де фінансове навантаження на бізнес вступає в конфлікт із соціальними обов'язками.

По-друге, ми вважаємо серйозною проблемою «правовий вакуум» у сфері платформної зайнятості. Громадяни, що працюють через цифрові додатки, фактично позбавлені страхового стажу та лікарняних, оскільки їхні відносини кваліфікуються як цивільно-правові. Це прихована форма дискримінації, яка підриває наповнення фондів соціального страхування.

По-третє, адміністративна процедура надання допомоги ВПО часто є надмірно бюрократизованою, що в умовах евакуації та втрати документів створює непереборні перешкоди для реалізації конституційних прав.

Шляхи вдосконалення, на наш погляд, повинні мати комплексний характер. Вважаємо за доцільне реалізувати наступні заходи:

1. Прийняття Кодексу соціального забезпечення України для уніфікації термінології та процедур, що дозволить усунути межування між різними соціальними виплатами та пільгами.

2. Впровадження концепції «Flexicurity» на рівні нового Трудового кодексу, що забезпечить гнучкість ринку праці при одночасному гарантуванні високого рівня соціального захисту для працівників.

3. Автоматизація обміну даними між реєстрами Пенсійного фонду, ДМС та ТЦК і СП для забезпечення безперервності соціальних виплат військовослужбовцям та їхнім сім'ям без необхідності збору численних довідок.

4. Посилення інституту адміністративного оскарження рішень органів соціального захисту, що дозволить розвантажити суди та пришвидшити відновлення порушених прав громадян.

На наше переконання, вирішення цих проблем дозволить трансформувати соціальну сферу з «бюджетного тягаря» на дієвий механізм підтримки людського капіталу. Актуальним сьогодні є перехід до моделі активної соціальної підтримки, де держава не просто виплачує допомогу, а створює умови для реінтеграції особи в трудовий процес. Реалізація цих пропозицій сприятиме не лише захисту конкретних громадян, а й зміцненню національної безпеки України через підвищення суспільної довіри до державних інституцій.

Висновки

Підсумовуючи вищенаведене, необхідно зазначити, що право соціального забезпечення займає унікальне, центрове місце у системі права України, виконуючи роль сполучної ланки між трудовими відносинами та адміністративним управлінням. Дослідження підтвердило, що ці галузі не існують ізольовано: трудове право формує первинну базу прав працівника, адміністративне право забезпечує організаційний каркас їх реалізації, а право соціального забезпечення гарантує матеріальне наповнення цих прав у разі настання соціальних ризиків. Встановлено, що в умовах війни ця взаємодія набула характеру стратегічної синергії, спрямованої на виживання нації.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку вбачаються у глибшому аналізі впливу штучного інтелекту на прийняття адміністративних рішень у соціальній сфері. Також потребує вивчення питання гармонізації пенсійних систем країн ЄС та України, що стане критично важливим після нашої перемоги та масового повернення громадян з-за кордону. Подальша наукова думка повинна зосередитися на розробці моделі «держави-сервісу», де доступ до соціальних благ буде максимально спрощеним, а правовий захист – абсолютним.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.03.2026).
2. Бойко Є. М. Правозабезпечувальні взаємовідносини в системі права України (реалії сьогодення). *Правова політика України: історія та сучасність*: Матеріали V Всеукраїнського науково-практичного семінару (м. Житомир, 10 жовтня 2024 р.). Житомир: ЖТУ, 2024. С. 68–70. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/povnyj-tekst.pdf#page=68> (дата звернення: 01.03.2026).
3. Панченко А. О. «Соціальний захист» та «соціальне забезпечення»: до питання доцільності вживання термінів на основі дослідження англомовних джерел та

- досвіду окремих зарубіжних країн. *Збірник тез міжнародної конференції*. Київ: KAI, 2025. С. 475–478. URL: <https://law.kai.edu.ua/wp-content/uploads/2025/02/zbirnyk-hv-mizhnarodnoyi-konferencziyi-1.pdf#page=475> (дата звернення: 01.03.2026).
4. Хитра О., Бекерська Т. Нормативно-правове забезпечення соціального захисту населення в Україні. *Академічні візії*. 2025. Вип. 43. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/2107> (дата звернення: 05.03.2026).
 5. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15> (дата звернення: 07.03.2026).
 6. Про мінімальні норми соціального забезпечення: Конвенція Міжнародної організації праці № 102 від 28.06.1952. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_011 (дата звернення: 10.03.2026).
 7. Хортюк Н. В. Поняття та значення соціальних гарантій військовослужбовців за трудовим законодавством України. *Юридичний бюлетень*. 2023. Вип. 31. С. 13–19. URL: <https://lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2023/31/2.pdf> (дата звернення: 10.03.2026).
 8. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 05.10.2000 № 2017-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14> (дата звернення: 10.03.2026).
 9. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 03.05.1996 № ETS 163. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062 (дата звернення: 10.03.2026).
 10. Кропивницький М. Механізм адміністративно-правового регулювання у сфері соціального забезпечення населення: до проблеми дефініції. *Публічне право*. 2024. № 2(54). С. 54–61. URL: <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/54/4.pdf> (дата звернення: 10.03.2026).
 11. Котова Л. В. Вплив реформи децентралізації на сферу соціального захисту населення в Україні. *Правовий часопис Донбасу*. 2024. № 3(88). С. 22–27. URL: <https://ljd.dnuvs.ukr.education/index.php/ljd/article/view/269> (дата звернення: 10.03.2026).
 12. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 10.03.2026).
 13. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18> (дата звернення: 10.03.2026).
 14. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 10.03.2026).
 15. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12> (дата звернення: 10.03.2026).
 16. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28.02.1991 № 796-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12> (дата звернення: 10.03.2026).
 17. Сорочан Н. В. Співвідношення норм трудового й адміністративного права у правовому регулюванні заохочення працівників Національної поліції України. *Матеріали конференції ХНУВС*. Харків, 2020. С. 258–262. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e1a31135-8f00-4f56-b578-e0fda367a0f0/content> (дата звернення: 10.03.2026).
 18. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 10.03.2026).
 19. Кучер О. В. До питання співвідношення норм трудового й адміністративного права при регулюванні повноважень суб'єктів нагляду і контролю за додержанням

- законодавства про працю. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2023. № 3. С. 56–60. URL: https://nvppp.in.ua/vip/2023/3/3_2023.pdf#page=56 (дата звернення: 10.03.2026).
20. Дячок Д. І. Щодо питання соціального захисту мобілізованих працівників: міжнародний досвід. *Право і суспільство*. 2025. № 3. Т. 1. С. 129–134. URL: https://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2025/3_2025/part_1/3-1_2025.pdf#page=129 (дата звернення: 10.03.2026).
21. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12> (дата звернення: 10.03.2026).
22. Москаленко О. В. Соціальна функція трудового права в контексті забезпечення гідної праці під час євроінтеграційних змін. *Збірник наукових праць ХНПУ*. Харків, 2025. С. 192–203. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/law/article/view/16770> (дата звернення: 10.03.2026).
23. Вельможна Д. С. Актуальні виклики та перспективи захисту трудових прав в умовах воєнного стану в Україні. *Тези конференції ДДУВС*. Дніпро, 2024. С. 248–251. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b604754b-ccfe-4802-ab25-45d33eb500f3/content#page=248> (дата звернення: 10.03.2026).
24. Жулій П. Суміщення і сумісництво: співвідношення за трудовим законодавством України. *Збірник наукових праць*. Харків: ХНПУ, 2025. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/18462> (дата звернення: 10.03.2026).
25. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17> (дата звернення: 10.03.2026).
26. Пташенко С. І., Славінська І. В. Адміністративно-правові відносини, що виникають у сфері соціального захисту поліцейських. *Правний часопис*. 2024. № 3. С. 111–116. URL: <https://sulj.oduvs.od.ua/archive/2024/3/22.pdf> (дата звернення: 10.03.2026).
27. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 10.03.2026).
28. Трунова Г. А. Реалізація права на соціальний захист: ризики цифровізації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2025. С. 437–440. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/341285> (дата звернення: 10.03.2026).
29. Мацелюх І. А. Адміністративно-правові механізми координації суб'єктів публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей при здійсненні евакуації з територій ведення бойових дій. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2024. С. 116–120. URL: https://law.stateandregions.zp.ua/archive/3_2024/3_2024.pdf#page=116 (дата звернення: 10.03.2026).
30. Рябченко В. В. Місце адміністративного судочинства у системі форм захисту права на підприємництво. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. С. 160–165. URL: https://apnl.dnu.in.ua/1_2023/1_2023.pdf#page=160 (дата звернення: 10.03.2026).
31. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення: 10.03.2026).
32. Шевчук О. М., Антонюк А. О. Право військовослужбовців на судовий захист щодо грошового забезпечення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2026. С. 26–30. URL: <https://www.lj.journal.kspu.edu/index.php/lj/article/view/503> (дата звернення: 10.03.2026).
33. Постанова Верховного Суду від 15.01.2024 у справі № 240/22910/22. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/293888-verkhovnyy-sud-obratil-vnimanie-na->